

แนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการ
Buddhist Integrated Approaches to Political Communication in Digital Age

ฟองจันทร์ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา¹, พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์¹, เทพประวิณ จันทร์แรง¹, ปрутม์ บุญศรีตัน²

Fongchan Sooksawat Na Ayudhya¹, Phrakrusiripariyatyanusath¹, Thepprawin Chanraeng¹, Parut Boonsritan²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่¹, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus¹, Chiang Mai University²

Corresponding Author E-mail: fongchan.so@gmail.com

Article Info

Research Article

Received: 20/04/2026

Revised: 09/06/2026

Accepted: 16/06/2026

Published online: 25/06/2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล 2) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล คือ การเปลี่ยนผ่านจากระบบการสื่อสารแบบทางเดียวไปสู่การสื่อสารแบบเครือข่าย ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเกิดปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ขาดการตรวจสอบ การใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการชี้นำทางการเมืองและการสร้างความแตกแยกในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการสื่อสารทางการเมือง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2) หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล พบว่า หลักธรรมที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ได้แก่ สัปปริยธรรม ๗ ทำให้มีภาวะผู้นำและการสื่อสารที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบ มีเหตุผลและลดความขัดแย้งในสังคมดิจิทัล

3) แนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการ ใช้หลัก สัปปริยธรรม ๗ มาบูรณาการกับองค์ประกอบของการสื่อสาร ๔ ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร ทำให้ได้แนวทางการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบ พุทธบูรณาการ สัปปริยธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล เมื่อนำมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลจะช่วยสร้าง “นักการเมืองยุคดิจิทัลที่น่าเชื่อถือ” และ “พลเมืองยุคดิจิทัลที่มีคุณภาพ” ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล, พุทธบูรณาการ, สัปปริยธรรม 7

Abstract

This research aims to 1) study the context and problems of political communication in the digital age, 2) analyze Buddhist principles in solving problems of political communication in the digital age, and 3) propose an integrated Buddhist approach to political communication in the digital age. The research is qualitative, studying data from documents, in-depth interviews, and focus group discussions with 20 key informants (monks/individuals).

The findings were as follows: 1) The context of political communication in the digital age is the transition from one-way communication systems to network-based communication, resulting in the rapid dissemination of political information. This leads to problems such as the dissemination of unverified information, the use of digital media as a tool for political manipulation and creating social division, which affects the quality of political communication, the credibility of information, and the process of public political participation.

2) Regarding Buddhist principles in solving problems of political communication in the digital age, the research found that the seven virtuous qualities ((*Saptapuriṣaṣadhamma* 7) contribute to appropriate leadership and communication, responsibility, reason, and the reduction of conflict in the digital society.

3) The integrated Buddhist approach to political communication in the digital age uses the seven virtuous qualities (*Saptapuriṣaṣadhamma* 7) integrated with the four components of communication: the sender, the information, the communication channel, and the receiver. This results in a political communication model called the “WISER-PC” Model. When integrated with political communication in the digital age, it helps to create... To sustainably create “respectable digital-age politicians” and “quality digital-age citizens”.

Keywords: Digital Political Communication, Buddhist Integration, Sevenfold Virtues of a Good Person

บทนำ

การสื่อสารเป็นกระบวนการพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึกระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการ ในทางรัฐศาสตร์ การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้าง ส่งผ่าน และตีความสารทางการเมือง เช่น นโยบาย การเลือกตั้ง อุดมการณ์ และประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โดยมีบทบาทต่อการสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม และความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองจากการสื่อสารแบบทางเดียวไปสู่การสื่อสารแบบเครือข่ายที่ประชาชนสามารถเป็นทั้งผู้รับสาร ผู้ผลิตสาร และผู้เผยแพร่สารได้พร้อมกัน โดยรายงานของ Pew Research Center ระบุว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งรับข่าวสารสำคัญของประชาชนจำนวน

มาก โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน (Pew Research Center, 2025) ส่งผลให้พื้นที่การเมืองยุคดิจิทัลมีความรวดเร็ว เปิดกว้าง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระทางสังคมมากยิ่งขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดทั้งโอกาสและปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะการแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือน ข่าวลวง ข่าวปลอม การใช้ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง และการแบ่งขั้วทางความคิดในสังคมออนไลน์ รายงานของ OECD ชี้ว่าข้อมูลบิดเบือนส่งผลกระทบต่อหลายมิติ ตั้งแต่สาธารณสุข ความมั่นคง การกำหนดนโยบายสาธารณะ ไปจนถึงความไว้วางใจต่อสถาบันประชาธิปไตย (OECD, 2024) ขณะที่สหภาพยุโรปได้พัฒนากฎหมาย Digital Services Act เพื่อกำกับดูแลบริการออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลให้มีความปลอดภัย โปร่งใส และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้มากขึ้น (European Commission, 2025) ในบริบทของประเทศไทย Thai PBS Verify รายงานว่า ในกิจกรรมวันตรวจสอบข่าวลวงโลก 2569 มีความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ โคแฟค ประเทศไทย ภาควิชาเครือข่าย 20 องค์กร และ Thai PBS Verify เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับข่าวลวงและข่าวปลอมแก่สาธารณชน (กนกพร ประสิทธิ์ผล, 2569) อีกทั้งสถิติข่าวลวงปี 2568 ที่ Thai PBS Verify ตรวจสอบกว่า 421 ข่าว พบว่า ข่าวสังคมมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 33 รองลงมาคือข่าวการเมืองร้อยละ 28 และข่าวรอบโลกร้อยละ 22 สะท้อนว่าข่าวลวงเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นสาธารณะและการเมือง นอกจากนี้ Thai PBS Verify ยังรายงานข้อมูลจาก AFP ว่า จากการตรวจสอบข้อมูลทั่วโลกกว่า 6,800 ชิ้น พบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ประมาณ 1 ใน 10 ของข่าวปลอมทั้งหมด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาข่าวลวงในยุคดิจิทัลมีแนวโน้มซับซ้อนและขยายตัวมากขึ้น

ภายใต้บริบทดังกล่าว การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพของการสื่อสารให้มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรม โดยเฉพาะหลักสัมมาวาจาที่เน้นการสื่อสารด้วยความจริง ไม่ส่อเสียด ไม่หยาบคาย และไม่ก่อให้เกิดโทษ หลักเมตตาและกรุณาที่ส่งเสริมการสื่อสารด้วยความปรารถนาดี และหลักสติที่ช่วยให้ผู้สื่อสารมีความรอบคอบ ลดอคติและความรุนแรงทางวาทกรรม รวมถึงหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมของสัตบุรุษที่สามารถประยุกต์ใช้กับการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งตอบคำถามสำคัญว่า บริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเป็นอย่างไร หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร และควรพัฒนาแนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการในรูปแบบใด เพื่อส่งเสริมการสื่อสารที่มีคุณธรรม ลดความขัดแย้ง และนำไปสู่สังคมการเมืองที่สงบสุขและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล
2. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาคือการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล
3. เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาทั้งข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลภาคสนาม (Field Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบริบท ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารทางวิชาการและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ หรือบทบาทเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองและพุทธบูรณาการ รวมจำนวน 20 รูป/คน ประกอบด้วย นักการเมืองระดับประเทศ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และการสื่อสาร และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ 1) นักการเมืองหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมียุทธศาสตร์ด้านการเมือง การบริหาร หรือการสื่อสารสาธารณะไม่น้อยกว่า 3-5 ปี 2) ผู้นำชุมชนต้องมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนไม่น้อยกว่า 3 ปี 3) ประชาชนต้องเป็นผู้รับสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ 4) นักวิชาการต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองหรือพระพุทธศาสนา และ 5) ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มต้องสมัครใจและยินยอมให้ข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เครื่องมือดังกล่าวถูกสร้างขึ้นโดยอิงจากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร ศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการดังนี้ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย วิเคราะห์และตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม นำเสนอผลในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ทั้งนี้ การวิเคราะห์มุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างบริบทการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลกับหลักพุทธธรรม เพื่อเสนอแนวทางเชิงพุทธบูรณาการอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. บริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล พบว่า การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีลักษณะเป็นสังคมเครือข่าย (Network Society) ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้โครงสร้างการสื่อสารเปลี่ยนจากระบบรวมศูนย์ไปสู่ระบบกระจายศูนย์ ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่สามารถเป็น

ผู้ผลิตและผู้เผยแพร่สารทางการเมืองได้ด้วย ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ได้แก่ 1) ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายรวดเร็ว แต่ขาดการตรวจสอบความถูกต้อง 2) เกิดข่าวลวงและข้อมูลบิดเบือนที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง 3) อัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์ส่งเสริมการรับข้อมูลด้านเดียวและก่อให้เกิดการแบ่งขั้วทางความคิด 4) การใช้ถ้อยคำรุนแรง การโจมตีส่วนบุคคล และวาทกรรมสร้างความเกลียดชังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และ 5) การสื่อสารทางการเมืองถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดวาระหรือชี้นำความคิดของประชาชน หลักฐานสนับสนุนจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนามชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีได้เกิดจากเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการขาดจริยธรรม ความรับผิดชอบ และการรู้เท่าทันสื่อของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์ คือ การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีศักยภาพในการส่งเสริมประชาธิปไตย แต่หากขาดหลักคุณธรรมกำกับ ย่อมนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่ไว้วางใจ และการบั่นทอนคุณภาพของสังคมประชาธิปไตย

2. การใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล พบว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลได้ โดยเฉพาะในมิติของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อผู้สื่อสาร ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ได้แก่ 1) หลักสัมมาวาจาช่วยกำกับการสื่อสารให้ตั้งอยู่บนความจริง ไม่บิดเบือน ไม่ส่อเสียด และไม่ใช้ถ้อยคำหยาบคาย 2) หลักสติช่วยให้ผู้สื่อสารมีความรอบคอบ รู้เท่าทันอารมณ์ และลดการตอบโต้แบบฉับพลัน 3) หลักเมตตาและกรุณาช่วยสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่เคารพผู้อื่น ลดความรุนแรงทางวาทกรรม และส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน 4) หลักสุจริตธรรมช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ โปร่งใส และลดการบิดเบือนข้อมูล และ 5) หลักสัปปุริสธรรม 7 สามารถใช้เป็นแกนกลางในการพัฒนาการสื่อสารให้เหมาะสมกับเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล หลักฐานสนับสนุนจากการสังเคราะห์เอกสารทางพระพุทธศาสนาและข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะท้อนว่า หลักพุทธธรรมมิได้เป็นเพียงหลักศีลธรรมส่วนบุคคล แต่สามารถประยุกต์เป็นเครื่องมือเชิงระบบในการกำกับพฤติกรรมสื่อสารทางการเมืองได้ ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์ คือ การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีทั้งทักษะการใช้เทคโนโลยีและหลักธรรมกำกับ เพื่อให้การสื่อสารมีความถูกต้อง เหมาะสม รับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม

3. แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการควรเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ การสื่อสาร และพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแกนกลางในการพัฒนาแนวทางการสื่อสารที่มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรม ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้สื่อสารให้มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การออกแบบระบบการสื่อสารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ 3) การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อและการตรวจสอบข้อมูล 4) การสร้างพื้นที่สนทนาทางการเมืองที่เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และ 5) การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารเชิงคุณธรรมในสังคม

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนา “WISER-PC Model” หรือรูปแบบพุทธบูรณาการสัปปุริสธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล โดยเป็นแนวทางที่มุ่งให้ผู้สื่อสารทางการเมืองมีสติ ปัญญา เหตุผล ความพอดี ความเหมาะสมกับกาลเทศะ ความเข้าใจบริบทสาธารณะ และความเข้าใจลักษณะของผู้รับสาร โมเดลนี้ช่วยให้นักการเมืองยุคดิจิทัลไม่ตกเป็นทาสของอัลกอริทึมที่เน้นความขัดแย้ง แต่สามารถเป็นผู้กำหนดวาระทางสังคมที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวม ขณะเดียวกันยังส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์ คือ แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการมิใช่เพียงการนำหลักธรรมมาอธิบายปัญหาการสื่อสาร แต่เป็นการยกระดับหลักธรรมให้เป็นกรอบปฏิบัติในการออกแบบระบบการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลที่มีคุณธรรม โปร่งใส ลดความขัดแย้ง และนำไปสู่สังคมการเมืองที่สมานฉันท์และยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ด้านบริบทและสภาพปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารแบบรวมศูนย์ไปสู่การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีความรวดเร็ว กระจายตัวสูง และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาข่าวลวง ข้อมูลบิดเบือน การแบ่งขั้วทางความคิด และการใช้ถ้อยคำรุนแรงทางการเมือง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ทุกคนสามารถเป็นทั้งผู้รับสาร ผู้ผลิตสาร และผู้เผยแพร่สารได้พร้อมกัน ข้อมูลจึงแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เกินกว่ากลไกการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะดำเนินการได้ทัน อีกทั้งอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มยังมีส่วนส่งเสริมให้ผู้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อเดิม จนนำไปสู่ห้องสะท้อนความคิดและความขัดแย้งทางการเมือง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ปิยพล พวงแก้ว (2564: 77) ที่พบว่า การสื่อสารทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล และสอดคล้องกับ ลลิตา จิตต์การุญ (2563: 156) ที่พบว่าสื่อใหม่ช่วยสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วม แต่มีปัญหาด้านคุณภาพข้อมูล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยเดิมตรงที่ไม่ได้มองปัญหาเพียงด้านเทคโนโลยีหรือโครงสร้างสื่อเท่านั้น แต่ชี้ให้เห็นว่ารากของปัญหาอยู่ที่การขาดจริยธรรม ความรับผิดชอบ และการรู้เท่าทันสื่อของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสาร ความหมายทางวิชาการของข้อค้นพบนี้ คือ การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลไม่ควรจำกัดอยู่เพียงมิติเทคโนโลยีหรือการใช้แพลตฟอร์ม แต่ควรขยายไปสู่มิติคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อผู้สื่อสารด้วย เพราะคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลและวัฒนธรรมการสื่อสารของสังคม ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ การออกแบบระบบตรวจสอบข้อมูล และการสร้างมาตรฐานจริยธรรมสำหรับนักการเมือง หน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน และประชาชนผู้ใช้สื่อดิจิทัล เพื่อให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และลดความขัดแย้งในสังคม

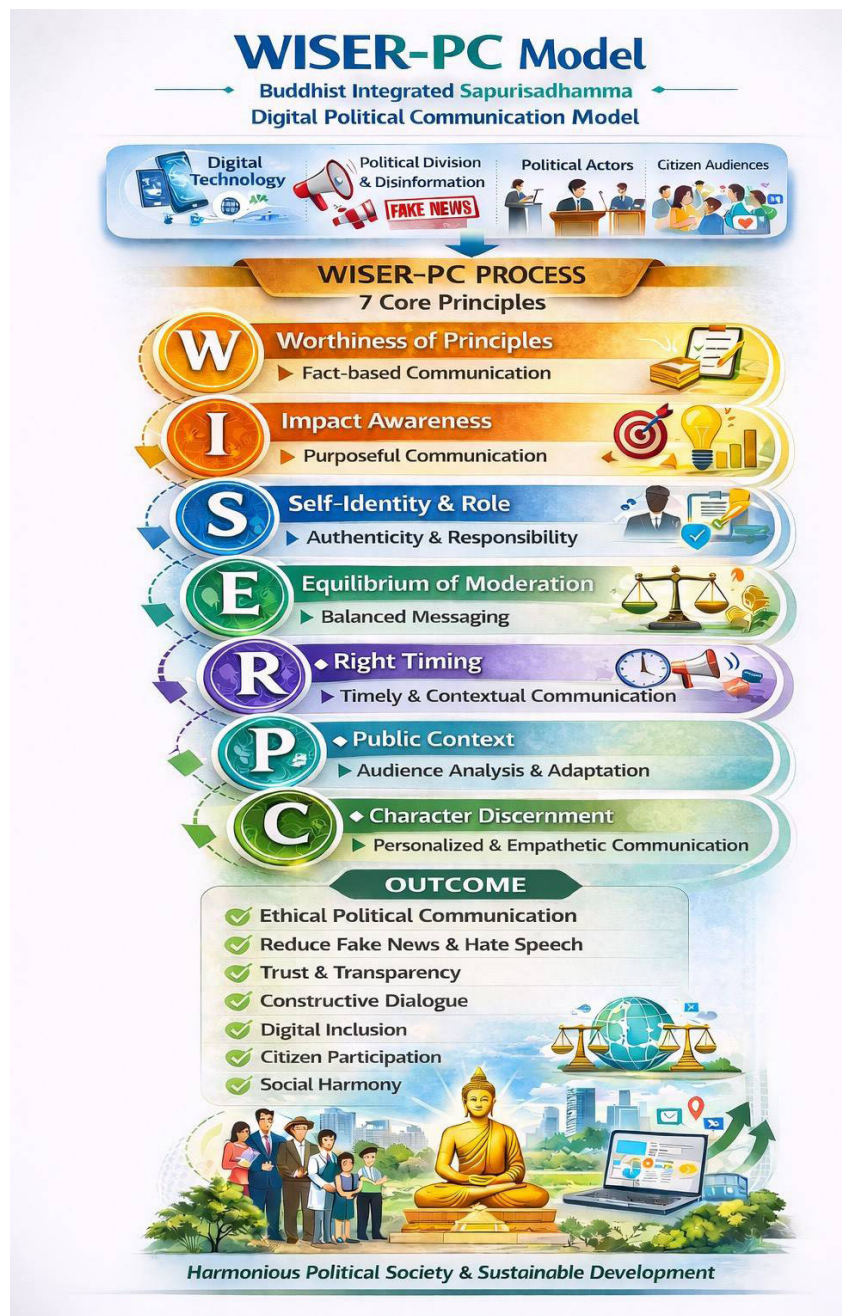
2. ด้านการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรม ได้แก่ สัมมาวาจา สติ เมตตา กรุณา สุจริตธรรม และสัปปริยธรรม 7 สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการแก้ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลได้ โดยช่วยกำกับกับการสื่อสารให้มีความจริง ความรอบคอบ ความรับผิดชอบ ความพอดี และความเหมาะสมกับบริบทของผู้รับสาร สาเหตุที่หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากปัญหาการสื่อสารทางการเมืองมิได้เป็นเพียงปัญหาทางเทคนิคหรือช่องทางการสื่อสาร แต่เป็นปัญหาทางพฤติกรรม วาจา เจตนา และจริยธรรมของมนุษย์ หลักพุทธธรรมจึงมีความเหมาะสมในการกำกับทั้งภายใน คือ ความคิด เจตนา และสติของผู้สื่อสาร และภายนอก คือ ถ้อยคำ วิธีการสื่อสาร และผลกระทบต่อสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พลตรีพนม ศรีเผือก (2565: 19) ที่เสนอว่าพุทธวิธีเชิงบูรณาการสามารถใช้สร้างความปรองดองทางการเมืองได้ และสอดคล้องกับ อาทิตย์ ชูชัย และคณะ (2565: 156, 200) ที่เสนอว่าพุทธวิธีสามารถใช้เป็นแนวทางในการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะการใช้หลักธรรมกำกับกับการพูดและการสื่อสาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อัมพร วงศ์โสภ (2565: 156) ที่พบว่าหลักสัปปริยธรรมสามารถนำมาใช้พัฒนาภาวะผู้นำได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้แตกต่างจากงานก่อนหน้า โดยเสนอให้ใช้หลักพุทธธรรมเป็นระบบกำกับกับการสื่อสาร ไม่ใช่เพียงหลักจริยธรรมทั่วไป ความหมายทางวิชาการของข้อค้นพบนี้ คือ การสื่อสารทางการเมืองสามารถศึกษาเชิงพุทธบูรณาการได้อย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงหลักธรรมกับองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร ทำให้พระพุทธศาสนาไม่ถูกจำกัดอยู่ในฐานะหลักศีลธรรมส่วนบุคคลเท่านั้น แต่สามารถเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาการสื่อสารสาธารณะและการเมืองร่วมสมัยได้ ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมจริยธรรมการสื่อสารสำหรับนักการเมือง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สื่อมวลชน และ

ประชาชน โดยเน้นการใช้สัมมาวาจา สติ เมตตา และสัปปริสธรรม 7 เป็นฐานในการสื่อสารเพื่อลดข่าวลวง วาทกรรม เกลียดชัง และความขัดแย้งทางการเมือง

3. ด้านแนวทางการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการสามารถพัฒนาเป็น “WISER-PC Model” หรือ “วิชเซอร์ ฟิซี โมเดล” โดยบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 เข้ากับองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร เพื่อสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรม สาเหตุที่ต้องพัฒนาเป็นโมเดลเชิงระบบ เนื่องจากปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายมิติ ทั้งเทคโนโลยี ผู้ใช้สื่อ เนื้อหาสาระ ระบบการตรวจสอบ และวัฒนธรรมทางการเมือง การแก้ปัญหาด้วยหลักธรรมเฉพาะข้อใดข้อหนึ่งจึงอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องสังเคราะห์หลักพุทธธรรมให้เป็นกรอบการปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับกระบวนการสื่อสารทั้งระบบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ อาทิตย ชูชัย และคณะ (2565: 28) ที่เสนอการใช้พุทธวิธีในการสื่อสารทางการเมือง และสอดคล้องกับ นงลักษณ์ เฉลิมบุญ (2567: 38) ที่ชี้ว่าการสื่อสารเชิงเสริมพลังต้องคำนึงถึงผู้รับสารและบริบท ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้าน Public Context และ Character Discernment ใน WISER-PC Model อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา เนื่องจากได้พัฒนาโมเดลที่บูรณาการรัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และพุทธศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงหลักสัปปริสธรรม 7 เข้ากับกระบวนการสื่อสารโดยตรง ความหมายทางวิชาการของข้อค้นพบนี้ คือ WISER-PC Model เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยอธิบายและออกแบบการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลในมิติพุทธบูรณาการ โดยทำให้หลักสัปปริสธรรม 7 สามารถแปลงเป็นกรอบแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการสื่อสารทางการเมืองร่วมสมัยได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารของนักการเมืองและพลเมืองดิจิทัล ระดับองค์กร ใช้เป็นกรอบจัดทำแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมการสื่อสารของหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน และองค์กรทางการเมือง และระดับสังคม ใช้ส่งเสริมวัฒนธรรมการสื่อสารที่มีเหตุผล โปร่งใส เคารพความแตกต่าง และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่สังคมการเมืองที่สมานฉันท์และยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยนำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อมาวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Synthesis) เพื่อเชื่อมโยงบริบทปัญหาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการสื่อสารเชิงพุทธบูรณาการ จนนำไปสู่การพัฒนาโมเดล WISER-PC องค์ความรู้สำคัญสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลมีปัญหาหลัก ได้แก่ ข่าวลวง ข้อมูลบิดเบือน ความแตกแยกทางความคิด และการขาดจริยธรรมในการสื่อสาร ขณะที่หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะสัปปริสธรรม 7 สามารถนำมาใช้เป็นแกนกลางในการพัฒนาการสื่อสารให้มีเหตุผล ความพอดี ความเหมาะสมกับกาลเทศะ และคำนึงถึงผู้รับสาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโมเดล WISER-PC หรือ “วิชเซอร์ ฟิซี โมเดล” (Buddhist Integrated Sappurisdhamma Digital Political Communication Model) โดยบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 เข้ากับองค์ประกอบของการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบแนวทางการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการ
ที่มา: ผู้วิจัย

แผนภาพ WISER-PC Model (Buddhist Integrated Sappurisdhamma Digital Political Communication Model) เป็นรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 เข้ากับองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ส่วนบนของโมเดลแสดงบริบทปัญหาของการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ข่าวลวง ความขัดแย้งทางการเมือง ผู้มีบทบาททางการเมือง และประชาชนผู้รับสาร อันเป็นปัจจัย

สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการสื่อสารในสังคมร่วมสมัย ส่วนกลางของโมเดล คือ กระบวนการ WISER-PC ซึ่งพัฒนาจากหลักสัปปริยธรรม 7 ประการ ได้แก่ การยึดหลักการที่ถูกต้อง (Worthiness of Principles) การตระหนักถึงผลกระทบของการสื่อสาร (Impact Awareness) การรู้จักบทบาทและความรับผิดชอบของตน (Self-Identity and Role) การสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี (Equilibrium of Moderation) การสื่อสารอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ (Right Timing) การเข้าใจบริบทสาธารณะ (Public Context) และการเข้าใจลักษณะของผู้รับสาร (Character Discernment) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับการสื่อสารของทั้งผู้ส่งสาร เนื้อหา ช่องทาง และผู้รับสาร ส่วนล่างของโมเดลเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง ได้แก่ การสื่อสารทางการเมืองที่มีจริยธรรม การลดข่าวลวงและวาทกรรมสร้างความเกลียดชัง การสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใส การส่งเสริมการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความสมานฉันท์ทางสังคม

ดังนั้น WISER-PC Model จึงเป็นกรอบแนวคิดเชิงพุทธบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างรัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และพุทธศาสตร์ โดยใช้หลักสัปปริยธรรม 7 เป็นแกนกลางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลให้มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรม อันนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ สังคมการเมืองที่สมานฉันท์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุป

โมเดล WISER-PC เป็นกรอบแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเชิงพุทธบูรณาการที่พัฒนาจากการนำหลักสัปปริยธรรม 7 มาประยุกต์เข้ากับกระบวนการสื่อสารทางการเมือง เพื่อแก้ปัญหาข่าวลวง ข้อมูลบิดเบือน ความขัดแย้งทางความคิด การใช้ถ้อยคำรุนแรง และการขาดจริยธรรมในการสื่อสาร โดยมุ่งให้การสื่อสารมีข้อเท็จจริง โปร่งใส เหมาะสมกับกาลเทศะ เข้าใจบริบทของผู้รับสาร และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัลเปลี่ยนจากระบบรวมศูนย์ไปสู่ระบบกระจายศูนย์ ประชาชนสามารถเป็นทั้งผู้รับสาร ผู้ผลิตสาร และผู้เผยแพร่สารได้ ส่งผลให้การสื่อสารรวดเร็ว เข้าถึงง่าย และมีปฏิสัมพันธ์สูง แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล การแบ่งขั้วทางการเมือง และการครอบงำทางการเมือง หลักสัปปริยธรรม 7 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางกำกับการสื่อสารได้อย่างครอบคลุม ได้แก่ การรู้หลักการ การรู้เป้าหมาย การรู้ตน การรู้ประมาณ การรู้กาล การรู้ชุมชน และการรู้บุคคล เมื่อนำมาประยุกต์กับการสื่อสาร 4 ด้าน คือ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ข้อมูลข่าวสาร และช่องทางการสื่อสาร จะช่วยให้ผู้ส่งสารมีความรับผิดชอบ ผู้รับสารมีวิจารณญาณ ข้อมูลมีความถูกต้อง และช่องทางการสื่อสารถูกใช้ให้เหมาะสม ดังนั้น WISER-PC Model จึงเป็นแนวทางที่ช่วยยกระดับการสื่อสารทางการเมืองให้มีจริยธรรม ลดข่าวลวง ลดความขัดแย้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และนำไปสู่สังคมการเมืองที่สมานฉันท์ โปร่งใส และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรทางการเมือง นักการเมือง สื่อมวลชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำโมเดล WISER-PC ไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองยุคดิจิทัล โดยเน้นการอบรมด้านจริยธรรมการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ การตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ และการใช้หลักพุทธธรรมกำกับการสื่อสาร เพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือ ลดข่าวลวง ลดวาทกรรมสร้างความขัดแย้ง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการประยุกต์ใช้โมเดล WISER-PC ในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ กลุ่มนักรการเมือง กลุ่มประชาชน หรือแพลตฟอร์มสื่อดิจิทัลต่าง ๆ รวมทั้งควรทำการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อทดสอบประสิทธิผลของโมเดล และพัฒนาเครื่องมือวัดด้านจริยธรรมในการสื่อสารทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ประสิทธิ์ผล. (2569). **สรุปข่าวลวง-ข่าวปลอม ปี 68 เพื่อสะท้อนปี 69 คนไทยจะเจอกับอะไร**. Thai PBS Verify. <https://www.thaipbs.or.th/verify/article/content/10604>
- นงลักษณ์ เฉลิมบุญ. (2567). **การจัดการการสื่อสารเพื่อเสริมพลังในผู้ป่วยโรคมะเร็ง**. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปิยพล พวงแก้ว. (2564). **ประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.
- พลตรีพนม ศรีเผือก. (2565). **พุทธวิธีเชิงพุทธบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย**. อุดยธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลลิตา จิตต์การุญ. (2563). **การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการสื่อสารสื่อใหม่**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัมพร วงศ์โสภณ. (2565). **รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการตามหลักสัพพริตรธรรม**. อุดยธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาทิตย์ ชูชัย และคณะ. (2565). **พุทธวิธี: การสื่อสารทางการเมือง**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- European Commission. (2025). **Digital Services Act: Keeping us safe online**. European Commission. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/digital-services-act-keeping-us-safe-online-2025-09-22_en
- OECD. (2024). **Facts not fakes: Tackling disinformation, strengthening information integrity**. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/2024/03/facts-not-fakes-tackling-disinformation-strengthening-information-integrity_ff96d19f.html
- Pew Research Center. (2025). **Social media and news fact sheet**. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/social-media-and-news-fact-sheet/>